

Comentariu
la Codul Educației al Republicii Moldova
Nr. 152, 17 iulie, 2014
publicat la 24 octombrie, 2014
în Monitorul Oficial Nr. 319-324, articolul nr. 634

(Acest Comentariu face parte din Pachetul de Lucru 4)

Elaborat de:

John Reilly (expertul extern al proiectului, j.e.reilly@kent.ac.uk)

"Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene. Suportul Comisiei Europene pentru producerea acestei publicații nu constituie aprobarea conținutului care numai punctul de vedere al autorilor și Comisia nu este responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe care aceasta le conține."

Primul proiect: June 2015

Proiectul final: July 2015

Chișinău, 2015

Sumar executiv

Următorul comentariu cu privire la Cod se limitează la (i) secțiunile privind învățământul superior și (ii) acele clauze relevante pentru raportul și recomandările EUniAM și (iii) comentarii cu privire la clauzele care ridică probleme ce nu au fost abordate în mod direct în proiectul EUniAM, dar care sunt relevante pentru recomandările proiectului EUniAM.

Comentariul nu ia în considerare contextul legal, politic, cultural și istoric al Codului. Este evident că au existat discuții îndelungate și consultări anterioare adoptării sale și că acest lucru ar fi putut dus la compromisuri care ar ajuta la explicarea anomaliilor și contradicțiilor aparente din text.

Deși Codul proclamă că el constituie baza pentru crearea instituțiilor autonome, există în continuare restricții semnificative privind autonomia instituțională. Se înțelege că, în calitate de finanțator principal al sectorului învățământului superior, care stabilește obiectivele strategice naționale și care se preocupă de asigurarea rezultatelor eficiente, ministrul / Ministerul trebuie să mențină responsabilitățile și competențele, însă gradul de reglementare reprezentat în Cod poate intra în conflict cu principiile de autonomie pe care Codul le proclamă și să împiedice dezvoltarea instituțiilor autonome deplin responsabile.

Detaliile din Cod cu privire la unele subiecte și domeniile care fac obiectul reglementării și / sau revizuirii ministeriale mențin un nivel de birocrație și de control care ar putea avea justificări istorice, dar care pot limita în mod serios modernizarea și inovarea, și nu vor încuraja proprietatea instituțională încorporată și dorința de a promova schimbarea, deoarece multe domenii sunt supuse unor reglementări externe.

Recomandările EUniAM recunosc interdependența Ministerului și universităților și abordează aceste relații, precum și atribuțiile și responsabilitățile Ministerului, juxtapuse cu atribuțiile și responsabilitățile care ar trebui să fie alocate universităților autonome. Acest proces ar trebui să fie facilitat în mod considerabil de restructurarea propusă a sectorului cu mai puține universități integrate.

Probabil că principalul domeniu de interes, în Cod, se referă la structuri de guvernare hibride și ambigue. Codul prevede un organism hibrid, Consiliul de dezvoltare strategică instituțională, care nu este un organism de conducere eficient.

Deși sunt date detalii voluminoase asupra definițiilor volumului de muncă, Codul oferă puține detalii cu privire la rolul și atribuțiile Rectorului, concentrându-se asupra modului de alegere, mandatului și a procedurilor de demitere. Așa cum încearcă să indice comentariul, Codul nu prevede nicio înțelegere sau o separare clară între guvernare și management. Rolul rectorului este esențial pentru o astfel de separare.

Propunerile EUniAM, în schimb, prevăd o separare clară între guvernare și management. Ele pun accent pe structura, atribuțiile și responsabilitățile consiliului de conducere (consiliul

universității) și ale rectorului și relațiile dintre Rector și consiliul de conducere. Ele stipulează clar faptul că rectorul este numit (angajat) de către consiliul de conducere (și nu de Minister) și, prin urmare, este responsabil în fața consiliului de conducere.

După cum indică comentariul, raportul EUniAM tace cu privire la întrebarea: cine este „angajatorul” personalului (academic și non-academic) într-o universitate?. În mod normal, ar putea fi de așteptat ca angajatorul formal să fie organul de conducere, ceea ce ar delega responsabilitatea. Acest lucru are implicații asupra statutului legal al unei universități și nu este abordat nici în Cod, nici în raportul EUniAM.

Trebuie de făcut încă o precizare. Comentariul este bazat pe traducerea în limba engleză a Codului și acest lucru poate explica unele dintre dificultățile în interpretarea obiectivelor legislației.

Cuprins

1.	ARTICOLUL 3: NOȚIUNI PRINCIPALE	1
1.1	COMENTARIU	1
2.	ARTICOLUL 15: TIPURILE INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT	1
2.1	EXTRAS DIN COD	1
2.2	COMENTARIU	1
3.	ARTICOLUL 16: EVALUAREA ȘI SCARA DE NOTARE	1
3.1	EXTRAS DIN COD	1
3.2	COMENTARIU	2
4.	ARTICOLUL 75: MISIUNEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR	2
4.1	EXTRAS DIN COD	2
4.2	COMENTARIU	2
5.	ARTICOLUL 76: STRUCTURA GENERALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR	3
5.1	EXTRAS DIN COD	3
5.2	COMENTARIU	3
6.	ARTICOLUL 79: AUTONOMIA UNIVERSITARĂ	3
6.1	EXTRAS DIN COD	3
6.2	COMENTARIU	4
7.	ARTICOLUL 82: TIPURILE ȘI CATEGORIILE INSTITUȚIILOR	7
7.1	EXTRAS DIN COD	7
7.2	COMENTARIU	8
8.	ARTICOLUL 83: EVALUAREA INSTITUȚIILOR	9
8.1	EXTRAS DIN COD	9
8.2	COMENTARIU	9
9.	ARTICOLUL 88: SISTEMUL DE CREDITE DE STUDII TRANSFERABILE	9
9.1	EXTRAS DIN COD	9
9.2	COMENTARIU	9
10.	ARTICOLUL 94: CICLUL III – STUDII SUPERIOARE DE DOCTORAT	10
10.1	EXTRAS DIN COD	10
10.2	COMENTARIU	10
10.3	EXTRAS DIN COD	10
10.4	COMENTARIU	11
10.5	EXTRAS DIN COD	11
10.6	COMENTARIU	11
11.	ARTICOLUL 95: PROGRAMELE DE POSTDOCTORAT	12
11.1	EXTRAS DIN COD	12
11.2	COMENTARIU	12
12.	ARTICOLUL 96: STANDARDELE EDUCAȚIONALE DE STAT ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR	12

12.1	EXTRAS DIN COD	12
12.2	COMENTARIU	13
13.	ARTICOLUL 97: CADRUL NAȚIONAL AL CALIFICĂRILOR	13
13.1	COMENTARIU	13
14.	ARTICOLUL 100: STAGIILE DE PRACTICĂ	14
14.1	COMENTARIU	14
14.2	EXTRAS DIN COD	14
14.3	COMENTARIU	14
15.	ARTICOLUL 101: MANAGEMENTUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR	14
15.1	EXTRAS DIN COD	14
15.2	COMENTARIU	14
16.	ARTICOLUL 102: SISTEMUL ORGANELOR DE CONDUCERE ALE INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR	14
16.1	COMENTARIU	14
17.	ARTICOLUL 103: SENATUL	15
17.1	COMENTARIU	15
18.	ARTICOLUL 104: CONSILIUL PENTRU DEZVOLTARE STRATEGICĂ INSTITUȚIONALĂ	15
18.1	COMENTARIU	15
19.	ARTICOLUL 105: CONDUCEREA INSTITUȚIILOR	16
19.1	COMENTARIU	16
19.2	EXTRAS DIN COD	16
19.3	COMENTARIU	16
20.	ARTICOLUL 106: ADMINISTRAREA PATRIMONIULUI.....	16
20.1	EXTRAS DIN COD	16
20.2	COMENTARIU	17
21.	ARTICOLUL 107: RESPONSABILITATEA PUBLICĂ	18
21.1	EXTRAS DIN COD	18
21.2	COMENTARIU	18
22.	ARTICOLUL 108: CONSILIUL DE ETICĂ ȘI MANAGEMENT	19
22.1	EXTRAS DIN COD	19
22.2	COMENTARIU	19
23.	ARTICOLUL 109: CARTA UNIVERSITARĂ.....	19
23.1	EXTRAS DIN COD	19
23.2	COMENTARIU	20
24.	ARTICOLUL 110: RELAȚIILE CU PIAȚA MUNCII ȘI MEDIUL DE AFACERI	20
24.1	EXTRAS DIN COD	20
24.2	COMENTARIU	21
25.	ARTICOLULS 112: ASIGURAREA CALITĂȚII ȘI ARTICOLUL 113: EVALUAREA CALITĂȚII	22

25.1	EXTRAS DIN COD	22
25.2	COMENTARIU	23
26.	ARTICOLUL 114: EVALUAREA EXTERNĂ ÎN VEDEREA AUTORIZĂRII DE FUNCȚIONARE PROVIZORIE SAU ACREDITĂRII	23
26.1	COMENTARIU	23
27.	ARTICOLUL 115: AGENȚIA NAȚIONALĂ DE ASIGURARE A CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL 25	
27.1	EXTRAS DIN COD	25
27.2	COMENTARIU	25
28.	ARTICOLUL 116: CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ	26
28.1	EXTRAS DIN COD	26
28.2	COMENTARIU	27
29.	ARTICOLULS 117-120 (DIN CAPITOLUL V. PERSONALUL DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR)	28
29.1	EXTRAS DIN COD	28
29.2	COMENTARIU	31
30.	ARTICOLUL 122: ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN DOMENIILE MILITĂRIEI, SECURITĂȚII ȘI ORDINII PUBLICE	32
30.1	EXTRAS DIN COD	32
30.2	COMENTARIU	32
31.	ARTICOLUL 123: CADRUL GENERAL AL ÎNVĂȚĂRII PE TOT PARCURSUL VIEȚII	33
31.1	EXTRAS DIN COD	33
31.2	COMENTARIU	33
32.	ARTICOLUL 133: FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ	33
32.1	EXTRAS DIN COD	33
32.2	COMENTARIU	33
33.	ARTICOLUL 140: ATRIBUȚIILE MINISTERULUI EDUCAȚIEI	34
33.1	EXTRAS DIN COD	34
33.2	COMENTARIU	34
34.	ARTICOLUL 143: SURSELE DE FINANȚARE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI	35
34.1	EXTRAS DIN COD	35
34.2	COMENTARIU	36
35.	ARTICOLUL 155	36
35.1	EXCERPT FROM THE CODE	36
35.2	COMENTARIU	36

1. ARTICOLUL 3: NOȚIUNI PRINCIPALE

1.1 Comentariu

Ar fi util dacă noțiunea de “fondator” ar putea fi definită în acest articol, deoarece se pare că în Cod este utilizat într-o varietate de moduri.

2. ARTICOLUL 15: TIPURILE INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÎNT

2.1 Extras din Cod

(1) În conformitate cu structura învățământului, instituțiile de învățământ se clasifică după cum urmează:

k) instituție de învățământ superior – universitate, academie de studii, institut, școală superioară, școală de înalte studii etc.

2.2 Comentariu

Propunerea EUniAM privind raționalizarea și fuzionarea universităților ar însemna că tot învățământul superior ar fi încorporat în una din cele 6 (+1) universități. Acest lucru ar simplifica structurile și asigura direcția, integrarea, asigurarea calității și îmbunătățirea eficienței a întregului învățământ superior.

Acest lucru ar facilita progresia de la calificările ciclului scurt la ciclul I și ciclul II și ar ajuta la facilitarea „permeabilității” între învățământul terțiar profesional și academic. Aceasta ar elimina diferențierile statutului instituțional care sunt inadecvate într-o țară angajată în respectarea principiilor de echitate, egalitate, incluziune socială, unitate și integritate a spațiului educațional enunțate în **Articolul 7. Principiile fundamentale ale educației**.

3. ARTICOLUL 16: EVALUAREA ȘI SCARA DE NOTARE

3.1 Extras din Cod

(1) În învățământul superior, pe lângă sistemul național de notare, se aplică și scara de notare cu calificative recomandate în Sistemul european de credite transferabile (A, B, C, D, E, FX, F), pentru completarea suplimentului la diplomă și facilitarea mobilității academice. Echivalarea cu scara națională de notare se face după cum urmează:

- a) A: 9,01-10,0;
- b) B: 8,01-9,0;
- c) C: 7,01-8,0;
- d) D: 6,01-7,0;

- e) E: 5,0-6,0;
- f) FX: 3,01-4,99;
- g) F: 1,0-3,0.

3.2 Comentariu

Raportul EUniAM susține utilizarea ECTS și a noului Ghid ECTS (Erevan 2015). Scara citată în acest articol 16 este foarte învechită. Ea a reprezentat o echivalare și nu o scară de notare. Aceasta a fost abandonată în Ghidul ECTS publicat în februarie 2009. În noul Ghid ECTS universitățile sunt încurajate să utilizeze un profil statistic pentru a ajuta la traducerea și transferul notelor. Comisia Europeană finanțează în prezent un proiect - proiectul EGRACONS care a dezvoltat un instrument pentru conversia notelor pentru studenții în mobilitate. Universitățile din Moldova vor fi încurajate să utilizeze acest instrument, dar nu specifică o scară de notare. Într-adevăr, aceasta recunoaște diferențele dintre țări și instituții și dreptul universităților de a determina propriile scări de notare. De asemenea, trebuie subliniat faptul că o scară de notare trebuie să fie însoțită de descriptorii notelor care fac transparentă, pentru studenți și părțile interesate, baza și implicațiile fiecărei note în ceea ce privește atingerea rezultatelor învățării.

4. ARTICOLUL 75: MISIUNEA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SUPERIOR

4.1 Extras din Cod

(1) Învățământul superior este un factor-cheie pentru dezvoltarea culturală, economică și socială a societății bazate tot mai mult pe cunoaștere și un promotor al drepturilor omului, dezvoltării durabile, democrației, păcii și justiției.

(2) Învățământul superior are drept misiune:

- a) crearea, păstrarea și diseminarea cunoașterii la cel mai înalt nivel de excelență;
- b) formarea specialiștilor de înaltă calificare competitivi pe piața națională și internațională a muncii;
- c) crearea oportunităților de formare profesională pe parcursul întregii vieți;
- d) păstrarea, dezvoltarea și promovarea valorilor naționale cultural-istorice în contextul diversității culturale.

4.2 Comentariu

EUniAM susține aceste principii și le înglobează în raport în forma următoare:

“Misiunea unei universități contemporane este:

- *Învățare și predare bazată pe cercetare, centrată pe student bazate pe rezultatele învățării*
- *Cercetare - fundamentală și aplicată*

5. ARTICOLUL 76: STRUCTURA GENERALĂ A ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SUPERIOR

5.1 Extras din Cod

- (1) Învățământul superior se realizează pe două filiere: academică și profesională avansată.
- (2) Învățământul superior este structurat pe trei cicluri:
 - a) ciclul I – studii superioare de licență (nivelul 6 ISCED);
 - b) ciclul II – studii superioare de master (nivelul 7 ISCED);
 - c) ciclul III – studii superioare de doctorat (nivelul 8 ISCED).
- (3) În cadrul studiilor superioare de doctorat și postdoctorat se realizează activități de cercetare, dezvoltare și inovare.

5.2 Comentariu

Adițional ciclurilor citate mai sus, EUniAM încorporează calificarea ciclului I scurt care a fost aprobată de către Miniștri la Erevan în mai 2015. Aceasta, de asemenea, abandonează distincția dintre "*academic*" și "*profesional avansat*", pe care o consideră ca fiind nepotrivită într-un sistem de învățământ superior integrat, reformat și care este contrară principiilor pe care se bazează Codul (**a se vedea comentariile din Articolul 15 de mai sus**).

Comentarii similare ar putea fi făcute cu privire la **Articolul 77. Organizarea învățământului superior** și **Articolul 78. Forme de organizare a învățământului superior** care par prea prescriptive și nu cuprind posibilitatea de învățare mixtă în toate ciclurile - studiile de doctorat, așa cum se prevede în Cod, pot fi organizate numai cu frecvență la zi sau cu frecvență redusă, în timp ce pentru din ce în ce mai multe domenii, la nivelul studiilor de doctorat, se realizează potențialul pentru învățare la distanță și învățare mixtă. Acesta este un exemplu de prescripție legislativă, care, în conformitate cu propunerile EUniAM, ar fi lăsată la decizia Universității.

6. ARTICOLUL 79: AUTONOMIA UNIVERSITARĂ

6.1 Extras din Cod

- (1) Instituțiile de învățământ superior dispun de statut de autonomie universitară.
- (2) Autonomia universitară constă în dreptul comunității universitare de organizare și autogestionare, de exercitare a libertăților academice fără niciun fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de asumare a unui ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu politicile și strategiile naționale ale dezvoltării învățământului superior.
- (3) Autonomia universitară vizează domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției, activității didactice și de cercetare științifică, administrării și finanțării și se realizează, în principal, prin:

- a) organizarea, desfășurarea și perfecționarea procesului de învățămînt și de cercetare științifică;
- b) stabilirea specialităților;
- c) elaborarea planurilor de studii și a programelor analitice în conformitate cu standardele educaționale de stat;
- d) organizarea admiterii candidaților la studii, ținînd cont de criteriile specifice profilului instituției de învățămînt superior;
- e) selectarea și promovarea personalului didactic, științifico-didactic și științific, precum și a celorlalte categorii de personal din instituția de învățămînt;
- f) stabilirea criteriilor de evaluare a activității didactice și de cercetare științifică;
- g) acordarea titlurilor didactice;
- h) eligibilitatea tuturor organelor de conducere, prin vot secret;
- i) rezolvarea problemelor sociale ale studenților și personalului;
- j) asigurarea ordinii și disciplinei în spațiul universitar;
- k) găsirea surselor suplimentare de venituri;
- l) stabilirea relațiilor de colaborare cu diverse instituții de învățămînt și științifice, centre și organizații din țară și din străinătate.

(4) În plan financiar, autonomia universitară se realizează prin:

- a) administrarea resurselor financiare prin conturi bancare, inclusiv a transferurilor de la bugetul de stat;
- b) utilizarea resurselor disponibile pentru desfășurarea activității statutare, conform propriilor decizii;
- c) acumularea veniturilor proprii din taxe, servicii acordate, lucrări executate și din alte activități specifice, conform nomenclatorului serviciilor prestate aprobat de Guvern;
- d) administrarea bunurilor proprietate a instituției și asigurarea condițiilor optime de dezvoltare a bazei materiale a instituției;
- e) utilizarea bunurilor proprietate a instituției și a drepturilor aferente pentru realizarea scopurilor statutare ale instituției de învățămînt superior.

(5) Instituțiile de învățămînt în domeniile milităriei, securității și ordinii publice dispun de autonomie universitară în limitele reglementate de cadrul normativ al autorităților de resort.

6.2 Comentariu

În punctul (3) c., cerința privind standardele educaționale de stat pare a intra în conflict direct cu principiul autonomiei curriculumului.

Codul proclamă autonomia universitară (așa cum este indicat mai sus), dar nu asigură o "separare clară între guvernare, conducere și management universitar ". Nici nu stabilește identitatea juridică a universității. Aceasta poate fi o problemă de traducere, dar este dificil de interpretat natura persoanei juridice constituită de o universitate din propoziția "

Instituțiile de învățământ superior dispun de statut de autonomie universitară ". Autonomia este ulterior definită în termeni de "drepturi" și nu identitate juridică. Această ambiguitate este probabil rezultatul compromisului și este evidentă în alte părți ale Codului, care proclamă autonomia pe de o parte, dar o limitează considerabil pe de altă parte.

Propunerile legislative din cadrul proiectului EUniAM se bazează pe următoarele principii:

- *“O delimitare clară între rolurile și responsabilitățile Guvernului și universităților reflectate și puse în aplicare prin reglementări și autonomie universitară instituțională*
- *Separare clară între guvernarea universitară, conducere și management”*

Propunerile EUniAM (de mai jos) încearcă să reflecte aceste două principii și trebuie să fie puse în contrast cu cele specificate în Cod:

“Prin implementarea principiului unei separări clare între guvernarea universitară și management, universitatea va crea structuri organizatorice și de management eficiente, care vor include un organ de conducere universitară și numirea rectorului.

Universitatea va ține structurile organizatorice și de management în curs de revizuire pentru a asigura că acestea rămân adecvate scopului.

Organul de conducere al universității (Consiliul Universității):

- *Compus din 9 -15 membri interni și externi (majoritatea externi)*
- *Prezidat de un membru extern*
- *Rectorul – membru din oficiu*
- *Termeni de referință clari*
- *Supus evaluării externe periodice*
- *Cod de practică și instruire pentru membri*
- *Mandat – 4 ani (membrii pot fi realeși pentru un al doilea termen de 4 ani)*
- *Procesul ar trebui să asigure o rotație a membrilor pentru a asigura continuitatea, adică acest lucru ar însemna că, în mod normal, 25% din membri se vor retrage în fiecare an*

Consiliul Universității (organul de conducere) este fără echivoc și colectiv

- *Responsabil pentru supravegherea activităților universității și va asigura că responsabilitățile și drepturile menționate mai sus sunt exercitate în conformitate cu contractul cu Direcția pentru Învățământul Superior și Unitatea de Finanțare a Cercetării de Bază și pentru realizarea misiunii universității*
- *Va institui un cod de practici și etică pentru membrii săi*
- *Va elabora un plan strategic pe termen mediu pentru patru ani și va monitoriza realizarea planului*

- *Va institui un sistem de management al riscurilor și de control, care va include prevenirea și detectarea tuturor formelor de corupție și acțiuni care subminează integritatea universității*
- *Se va asigura că există un audit extern anual eficient al conturilor universitare*
- *Va asigura că universitatea a instituit proceduri pentru a asigura calitatea învățării și predării, cercetării și transferului de cunoștințe*
- *Va stabili indicatori de performanță corespunzători pentru toate aspectele legate de activitatea universitară*
- *Va monitoriza performanța și eficiența*

Consiliul Universității este responsabil în fața MECI pentru performanța răsunătoare, managementul financiar, precum și funcționarea universității și pentru a asigura că termenii contractului cu Direcția pentru Învățământul Superior sunt respectați

- *Acesta va prezenta un raport financiar anual în forma și la termenul fixat de Direcția pentru Învățământul Superior*
- *Acesta va prezenta rapoarte anuale cu date și informații despre management în forma și la data specificată de Direcția pentru Învățământul Superior*
- *Acesta va prezenta planul său strategic Direcției pentru Învățământul Superior*
- *Acesta va prezenta raportul anual al auditorilor externi Direcției pentru Învățământul Superior, după ce a fost examinat de către organul de conducere*
- *Acesta va raporta Direcției pentru Învățământul Superior cazurile de fraudă sau corupție care sunt detectate, cu o expunere a acțiunilor care trebuie întreprinse*
- *O dată la cinci ani, aceasta va prezenta un raport de evaluare cuprinzător Direcției pentru Învățământul Superior cu privire la realizările universității, cu referire, în mod special, la planul strategic. Acesta va asigura că universitatea satisface toate raportările de audit și financiare convenite*
- *Acesta va asigura că proprietatea universității este dezvoltată, îmbunătățită și întreținută în folosul întregii comunități universitare*

Numirea rectorului:

- *Rectorul este Șeful Executiv numit prin concurs deschis de către Consiliul Universității*
- *Mandatul – 5 ani, cu posibilitatea de a putea fi reînoint pentru încă un termen de 3 ani (maximum 2 termene per ÎȘ)*

- *Fișa postului și criteriile de performanță clare*
- *Rectorul este responsabil în fața, raportează către și este evaluat de către Consiliul Universității*

Rectorul este responsabil în fața Consiliului Universității pentru:

- *Înființarea structurilor interne de management și academice aprobate de Organul de Conducere*
- *Conducerea generală și managementul universității*
- *Implementarea planului strategic în întreaga universitate*
- *Asigurarea dezvoltării și durabilității autonomiei academice, organizatorice, financiare și a resurselor umane ale universității*
- *Managementul tuturor resurselor universitare*
- *Dezvoltarea și prezentarea publică a universității și toate aspectele legate de activitatea sa*
- *Reprezentarea universității și promovarea intereselor sale la nivel național și internațional*
- *Crearea și conducerea unei echipe de management superior de înaltă calitate, bazată pe performanță*
- *Asigurarea că Organul de Conducere are la dispoziție date, furnizate în timp util, exacte și detaliate cu privire la performanța universității în toate domeniile activității sale*
- *Prezentarea unui raport anual de performanță*
- *Dezvoltarea comunicării eficiente și integrarea studenților și a personalului în activitatea universității*
- *Diversificarea surselor de venit și generarea unui excedent de exploatare / surplus operațional*
- *Delegarea adecvată a responsabilităților și a autorității*
- *Conducerea pregătirii planului strategic al universității pentru prezentare la și pentru aprobarea de către Organul de Conducere”*

7. ARTICOLUL 82: TIPURILE ȘI CATEGORIILE INSTITUȚIILOR

7.1 Extras din Cod

(1) Învățământul superior este organizat în universități, academii de studii, institute, școli superioare, școli de înalte studii și altele asemenea (în continuare – instituții de învățământ superior sau universități).

(2) Instituțiile de învățământ superior sînt înființate, reorganizate și lichidate de către Guvern la inițiativa fondatorului.

(3) În funcție de programele de studii superioare oferite, instituțiilor de învățământ superior li se atribuie una din următoarele trei categorii:

- a) categoria A;
- b) categoria B;
- c) categoria C.

(4) Instituția de învățământ superior este de categoria A dacă:

- a) realizează studii superioare în unul sau mai multe domenii de formare profesională;
- b) desfășoară activități de cercetare, dezvoltare, inovare sau de creație artistică;
- c) oferă programe de studii superioare de licență, master și doctorat.

(5) Instituția de învățământ superior este de categoria B dacă:

- a) realizează studii superioare în unul sau mai multe domenii de formare profesională;
- b) desfășoară activități de cercetare, dezvoltare, inovare sau de creație artistică;
- c) oferă programe de studii superioare de licență și master.

(6) Instituția de învățământ superior este de categoria C dacă:

- a) realizează studii superioare într-un domeniu de formare profesională;
- b) desfășoară activități de cercetare sau de creație artistică;
- c) oferă programe de studii superioare de licență.

(7) Constituie excepție de la categoriile menționate la alin. (3) Academia de Administrare Publică, care oferă programe de studii de master, de doctorat și de dezvoltare profesională continuă a personalului din serviciul public, precum și asigură științifico-metodic activitatea autorităților publice.

(8) Categoria instituției de învățământ superior se atribuie în urma procesului de evaluare externă a calității în vederea acreditării programelor de studii și a acreditării instituționale și se aprobă de Guvern.

(9) Instituțiilor de învățământ superior nou-înființate, pînă la acreditarea instituțională, li se atribuie categoria C.

7.2 Comentariu

Deși pot exista motive istorice întemeiate pentru această categorisire greoaie și discriminatorie, proiectul EUniAM indică faptul că aceasta nu mai este adecvată. Propunerile EUniAM ar stabili universitatea ca entitate integrativă pentru învățământul superior și ar elimina această clasificare din motivele explicate în **Articolul 15** și **Articolul 113** și încorporate în discuția mai detaliată a cazului privind Raționalizarea învățământului superior din Republica Moldova (a se vedea raportul complet).

8. ARTICOLUL 83: EVALUAREA INSTITUȚIILOR

8.1 Extras din Cod

a) ierarhizarea instituțiilor de învățământ superior pe categorii în cadrul procedurii de acreditare

8.2 Comentariu

Acest lucru nu ar fi necesar în cazul în care sunt adoptate propunerile EUniAM (a se vedea, de asemenea, comentariile privind asigurarea calității și acreditarea de mai jos).

9. ARTICOLUL 88: SISTEMUL DE CREDITE DE STUDII TRANSFERABILE

9.1 Extras din Cod

(3) Instituțiile de învățământ superior pot accepta cel mult 30 de credite de studii transferabile acumulate în învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, în baza cadrului normativ în vigoare.

(4) Metodologia de aplicare a sistemului de credite de studii transferabile se aprobă de Ministerul Educației.

9.2 Comentariu

Limita de transfer propusă în Cod este arbitrară și nu ia în considerare sau dă întâietate unei evaluări a rezultatelor învățării și competențelor care au fost obținute prin învățarea și experiența formală și informală.

Clauza 4 este un alt exemplu al modului în care Codul limitează efectiv autonomia academică a universității prin reglementarea ministerială a acumulării și transferului de credite. În măsura în care aceasta se referă la admiterea la universitate, ea pare, de asemenea, a intra în conflict cu **Articolul 79 (3), d)**, care pare să acorde universităților autonomie în admiterea studenților.

Propunerea EUniAM ar acorda putere și responsabilitate explicită Universității pentru:

Dezvoltarea, încurajarea, promovarea unei varietăți de moduri de studiu, inclusiv la distanță și învățarea mixtă, învățământ cu frecvență redusă, învățare bazată pe lucru, dezvoltare profesională continuă și alte forme de învățare pe tot parcursul vieții

Recunoașterea studiilor și experienței formale și informale anterioare

Această formulare nu doar recunoaște gama de moduri de învățare pe tot parcursul vieții, dar înseamnă că o universitate poate să răspundă la evoluția nevoilor sociale, impactul noilor moduri de învățare (de exemplu, MOOCs) și să coopereze cu mediul de afaceri și industrie, în moduri flexibile și inovatoare și să recunoască și să acrediteze toată învățarea la nivelul corespunzător.

A se vedea comentariile la **Articolul 16: Evaluarea și scara de notare** și **Articolul 123: Cadrul general al învățării pe tot parcursul vieții**.

10. ARTICOLUL 94: CICLUL III – STUDII SUPERIOARE DE DOCTORAT

10.1 Extras din Cod

(1) Programele de studii superioare de doctorat se desfășoară în școli doctorale și se finanțează prin mecanisme distincte. Școlile doctorale se organizează în cadrul instituțiilor de învățământ superior, precum și în cadrul consorțiilor sau parteneriatelor naționale și internaționale, constituite inclusiv cu participarea organizațiilor din sfera științei și inovării.

(2) Școlile doctorale sînt structuri organizatorice și administrative, constituite de instituțiile ofertante de programe de studii superioare de doctorat într-un anumit domeniu sau în domeniul interdisciplinar.

10.2 Comentariu

EUniAM propune că studiile de doctorat și școlile doctorale trebuie să fie integrate în noile universități publice fuzionate, ele jucând un rol-cheie în dezvoltarea învățării și predării bazate pe cercetare în toate ciclurile. Studiile de doctorat sunt parte integrantă a dimensiunii de cercetare a unei universități și au nevoie de o masă critică pentru a putea oferi resursele pentru o gamă necesară de instruire prin doctorat și pentru a oferi mediul de stimulare și sprijinire a doctoranzilor.

10.3 Extras din Cod

(5) Studiile superioare de doctorat se realizează prin programe de două tipuri:

a) doctorat științific, care are ca finalitate producerea de cunoaștere științifică originală, recunoscută pe plan internațional. Doctoratul științific constituie o precondiție pentru dezvoltarea carierei profesionale în învățământul superior și în cercetare;

b) doctorat profesional, în domeniile artelor și sportului, care are ca finalitate producerea de cunoaștere originală în baza aplicării metodei științifice și a reflecției sistematice asupra unor creații artistice sau asupra unor performanțe sportive de înalt nivel național și internațional. Doctoratul profesional poate satisface

precondiția pentru dezvoltarea carierei profesionale în învățământul superior și în cercetare în domeniile artelor și sportului.

10.4 Comentariu

Acesta este un alt exemplu de restricție conservatoare care nu recunoaște varietatea doctoratelor și a căilor spre doctorat, care sunt acum disponibile și care deschid oportunități în toate domeniile pentru abordări inovatoare ale studiilor de doctorat. Atât în **acest Articol**, cât și în **Articolul 90** cu privire la studiile superioare de master, cerințele de admitere sunt restrictive și se bazează pe calificări academice formale. Nu există nici o confirmare a potențialului pentru recunoașterea cunoștințelor obținute prin învățarea pe tot parcursul vieții, înțelegerea și competențele oferind calități echivalente. Aici, din nou, Codul nu este consistent. EUniAM propune ca deciziile privind aceste probleme să fie un aspect al autonomiei academice a universității.

10.5 Extras din Cod

(10) Planul de înmatriculare la studiile superioare de doctorat cu finanțare de la bugetul de stat se aprobă de Guvern.

(11) În calitate de conducător de doctorat poate fi desemnată persoana care deține titlul de doctor sau doctor habilitat. Metodologia aprobării conducătorilor de doctorat se stabilește de Guvern.

(12) Studiile superioare de doctorat se finalizează cu susținerea publică a tezei de doctorat, cu conferirea titlului de doctor (în domeniul respectiv) și cu eliberarea diplomei de doctor de către instituția organizatoare a programului de studii superioare de doctorat în urma confirmării de către autoritatea națională abilitată pentru confirmarea titlurilor științifice.

(15) Diploma de doctor conferă și dreptul de înscriere în programele de postdoctorat.

(16) Regulamentul de organizare și de desfășurare a programelor de doctorat și de postdoctorat este elaborat de Ministerul Educației și aprobat de Guvern.

10.6 Comentariu

Acest articol conține exemple de restrângere a autonomiei universitare. Înmatricularea, procesul de aprobare a conducătorilor de doctorat și confirmarea titlului de doctor, toate acestea necesită aprobarea Guvernului. Procesul descris în Cod subminează exercitarea autonomiei și este îndelungat și birocratic. Este greu de înțeles de ce acest lucru ar trebui să fie considerat necesar în cazul în care universitatea este acreditată și trebuie să se supună asigurării riguroasă a calității. Dacă propunerea EUniAM pentru desemnarea examinatorilor externi pentru examenele de doctorat ar fi pusă în aplicare, ar exista o protecție continuă a standardelor.

Clauza 15 se pare că nu își are locul în legislație și posibil că este o problemă de traducere, dar se pare puțin probabil ca legiuitorul să dorească să confere un "drept" pentru înscriere în programe de postdoctorat deținătorului titlului de doctor. Probabil că intenția este de a spune că acordarea unui titlu de doctor conferă "eligibilitate" sau "este un criteriu de selecție" pentru astfel de programe.

11. ARTICOLUL 95: PROGRAMELE DE POSTDOCTORAT

11.1 Extras din Cod

(2) Programele de postdoctorat sînt destinate persoanelor cu diplomă de doctor și au durata de cel mult 3 ani.

(6) Programele de postdoctorat se finalizează cu susținerea publică a tezei de doctor habilitat sau în baza sintezei lucrărilor științifice publicate. Titlul de doctor habilitat se conferă de către instituția care a organizat programul de postdoctorat. Confirmarea titlului și eliberarea diplomei se realizează de către autoritatea națională abilitată pentru confirmarea titlurilor științifice.

11.2 Comentariu

Acest articol arata ca o bucată de redactare sau traducere greșită cu contradicții interne; de exemplu, clauzele (2) și (6) se contrazic reciproc.

Aici, de asemenea, adoptarea recomandărilor EUniAM ar face aceste clauze redundante deoarece universitățile ar fi responsabile pentru toate aspectele legate de programele de postdoctorat.

12. ARTICOLUL 96: STANDARDELE EDUCAȚIONALE DE STAT ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR

12.1 Extras din Cod

(1) Învățămîntul superior se organizează și se desfășoară în baza standardelor de conținut, standardelor de competențe, standardelor naționale de referință și standardelor de acreditare.

(2) Standardele de conținut și standardele de competențe se elaborează de Ministerul Educației pe domenii de formare profesională și se aprobă de Guvern.

(3) Standardele naționale de referință și standardele de acreditare se elaborează pe domenii de formare profesională de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățămîntul Profesional, se coordonează cu ministerele de resort și se aprobă de Guvern.

12.2 Comentariu

În acest articol, Codul pare a da Ministerului putere deplină de a elabora și conținutul veto și standardele, ceea ce nu corespunde cu conceptul de autonomie a curriculumului elaborat de EUniAM.

La prima vedere, articolul pare a fi un exemplu de erodare a autonomiei universitare în planificarea și dezvoltarea curriculum-ului, dar aceasta depinde de ceea ce exact se înțelege prin termenii din Cod. Declarațiile de referință privind domeniul și competențele specifice și generice ale domeniului pot fi adecvate, cu condiția ca acestea să nu împiedice dezvoltarea inovatoare a curriculum-ului și capacitatea de a răspunde rapid la schimbările din domeniu și noile cerințe ale părților interesate. Profesiile reglementate vor dori, de asemenea, să protejeze publicul prin stabilirea unor standarde profesionale. În ambele cazuri, ar trebui să se prevadă un dialog între personalul academic și de cercetare al universității și respectivele părți interesate.

Propunerile EUniAM pentru autonomia academică fac clare atribuțiile și responsabilitățile care ar trebui să fie exercitate de universități:

“În conformitate cu principiile de bază ale sectorului ÎS și drepturile și responsabilitățile universităților definite mai sus (pentru mai multe detalii a se vedea secțiunile 3 și 6) Autonomia Academică Universitară:

- *Va acorda - supuse acreditării formale - dreptul de a oferi programe de studii în toate ciclurile (ciclul scurt / ciclul licență, masterat și doctorat), care sunt centrate pe student, pe baza rezultatelor învățării și dezvoltarea competențelor pentru angajare, stabilite de universități, în conformitate cu liniile directoare de asigurare și îmbunătățire a calității stabilite de NAAQA*
- *Va acorda dreptul de a administra admiterea studenților*
- *Va acorda dreptul de a reglementa volumul de muncă academică între (i) învățare și predare și (ii) cercetare și transfer de cunoștințe pentru a sprijini misiunea universității*
- *Va institui asigurarea internă a calității predării și învățării, cercetării și transferului de cunoștințe”*

13. ARTICOLUL 97: CADRUL NAȚIONAL AL CALIFICĂRILOR

13.1 Comentariu

EUniAM propune un *nou* Cadru Național al Calificărilor.

14. ARTICOLUL 100: STAGIILE DE PRACTICĂ

14.1 Comentariu

Acest articol nu menționează necesitatea de a evalua și de a acorda credite ECTS pentru stagiile delucru integrate (stagii de practică). Nici nu se ia în vedere potențialul de dezvoltare a studiilor "la locul de muncă" în colaborare cu angajatorii, ambele fiind prevăzute în propunerile EUniAM și noul Ghid ECTS.

14.2 Extras din Cod

(2) Stagiile de practică se organizează de instituțiile de învățământ superior și se realizează în cadrul instituțiilor, organizațiilor, companiilor, societăților și al altor structuri conform unui regulament-cadru aprobat de Ministerul Educației.

14.3 Comentariu

Codul continuă să aloce atribuții Ministerului în domeniul stagiilor de practică, așa ca în clauza de mai sus. În timp ce Ministerul ar putea dori să protejeze studenții împotriva exploatării, a solicita universității să asigure protejarea intereselor studenților ar fi mai puțin greoaie, mai flexibilă și ar facilita schimbarea viitoare.

15. ARTICOLUL 101: MANAGEMENTUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

15.1 Extras din Cod

(2) Managementul învățământului superior se axează pe următoarele principii: a) principiul autonomiei universitare și libertății academice; b) principiul responsabilității publice; c) principiul conducerii strategice; d) principiul gestionării eficiente și transparente.'

15.2 Comentariu

Totuși, Codul circumscrie "autonomia instituțională" în moduri care ar putea să intre în conflict cu principiul. Propunerile EUniAM încearcă să abordeze aceste anomalii.

16. ARTICOLUL 102: SISTEMUL ORGANELOR DE CONDUCERE ALE INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

16.1 Comentariu

Articolul prevede diferite organe care trebuie instituite și, așa cum propune EUniAM, **nu** lasă pe seama organului de conducere al universității determinarea structurii de management și comisiei. Adoptată în legislație în acest fel, acest lucru înseamnă că universitatea **nu** este

liberă să stabilească, să modifice, să revizuiască structurile sale, pentru a răspunde la circumstanțele schimbătoare și dezvoltarea misiunii sale și, prin urmare, este potrivit conceptului de autonomie, care este enunțat ca un principiu central al Codului.

17. ARTICOLUL 103: SENATUL

17.1 Comentariu

Acest articol desemnează Senatul ca fiind “organul suprem de conducere” și specifică componența sa de bază (membrii). Atribuțiilor sale, cu toate acestea, se echivalează cu cele ale unui organ de conducere, astfel încât nu există nicio separare clară între guvernare și management. Mărimea Senatului nu este specificată, dar compoziția și dovezile din studiul EUniAM sugerează că este, în general, un organ mare, care nu poate fi compatibil cu nicio guvernare sau management eficient al unei instituții autonome.

Codul nu oferă Senatului un mandat referitor la aprobarea curriculumului, dar are obligația “să elaboreze și să aprobe metodologiile și regulamentele de organizare a activităților și programelor academice, de cercetare și creație artistică din cadrul instituției”.

Rectorul prezidează Senatul, dar **nu** este în mod oficial responsabil în fața Senatului, deoarece rectorul este numit de ministru.

Codul specifică faptul că “Durata mandatului senatului este de 5 ani, sincronizată cu durata mandatului rectorului”. În teorie, acest lucru ar putea însemna că nu există nici o continuitate a calității de membru în cazul în care este ales un Senat complet nou. Deși pot exista circumstanțe în care acest lucru ar putea să se întâmple, ca regulă generală, aceasta nu poate fi o bază pentru o bună guvernare sau management instituțional. Un aranjament mai normal ar putea avea în vedere o rotație a membrilor în timp cu alegeri regulate amestecând astfel noii membri cu membrii mai cu experiență. Și în acest caz se pune întrebarea dacă este necesar să se prevadă acest lucru detaliu în Cod.

Propunerea EUniAM ar transfera universității responsabilitatea pentru detaliile privind structura internă.

18. ARTICOLUL 104: CONSILIUL PENTRU DEZVOLTARE STRATEGICĂ INSTITUȚIONALĂ

18.1 Comentariu

Acesta este un tip hibrid de organ. El nu este nici organ de conducere, nici un organ de management, deși are elemente din ambele. Deși pare a avea unele dintre funcțiile unui organ de conducere cu membri externi, autoritatea sa este limitată și în cea mai mare parte este supusă aprobării Senatului.

Proiectul EUniAM propune o distincție clară între organul de conducere și leadership și management a universității, cu rectorul desemnat de și responsabil în fața organului de conducere (a se vedea comentariul 6.2).

19. ARTICOLUL 105: CONDUCEREA INSTITUȚIILOR

19.1 Comentariu

Acest articol este o manifestare suplimentară a restrângerii autonomiei universitare în crearea structurilor proprii. Acesta specifică un "Consiliul de Administrație", care nu pare să fie definit, dar care poate fi echivalat cu un "Comitet Executiv". El este în principal preocupat de procesul de alegere a rectorului și a altor funcționari de la universitate.

Dacă e să luăm în considerație candidații naționali și / sau internaționali pentru postul de rector, perioada de preaviz pentru alegerea rectorului este foarte scurtă (două luni).

19.2 Extras din Cod

(5) Pot fi aleși în postul de rector candidații care dețin titluri științifice sau științifico-didactice și au experiență de cel puțin 5 ani în învățământul superior și cercetare.

(3) Rectorul se alege de către adunarea generală a cadrelor didactice și științifice titulare și a reprezentanților studenți din senat și din consiliile facultăților cu votul majorității membrilor.

19.3 Comentariu

Criteriile de mai sus pentru numire sunt restrictive și ar exclude, probabil, directorii executivi de succes cu experiență în afara universității.

Procesul pentru încheierea mandatului unui rector pare de lungă durată și foarte public, implicând "Adunarea Generală" și nu poate fi favorabil pentru o guvernare și un management eficient. Ele sunt, de asemenea, anormale în sensul că angajatorul este ministrul care nu pare să aibă un rol în procesul de concediere.

20. ARTICOLUL 106: ADMINISTRAREA PATRIMONIULUI

20.1 Extras din Cod

(1) Instituțiile de învățământ superior publice și private au patrimoniu propriu pe care îl gestionează conform legii.

(2) Clădirile și terenurile în/pe care, la data intrării în vigoare a prezentului cod, își desfășoară activitatea instituțiile de învățământ superior publice fac parte din domeniul public al statului și nu pot fi înstrăinate, iar celelalte bunuri sînt proprietatea instituțiilor de învățământ superior publice.

(3) Instituțiile de învățământ superior publice sînt în drept să procure din surse proprii, precum și din orice alte surse legale, bunuri imobile și mobile, terenuri sau orice alt patrimoniu necesar pentru activitatea acestora. Bunurile respective reprezintă proprietatea instituțiilor de învățământ superior publice.

(4) Bunurile care constituie proprietatea instituției de învățământ superior publice pot fi date în locațiune, în arendă sau pot fi vîndute doar cu condiția că veniturile obținute vor fi folosite pentru dezvoltarea instituției respective.

(5) Deciziile privind bunurile care constituie proprietatea instituțiilor de învățământ superior publice se iau cu votul a 2/3 din numărul membrilor Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională, inclusiv al reprezentantului Ministerului Finanțelor, cu avizul pozitiv al senatului, aprobat cu votul a 2/3 din numărul membrilor, în conformitate cu Planul de dezvoltare strategică instituțională. Deciziile luate sînt aduse la cunoștința fondatorilor.

20.2 Comentariu

În parte, Codul întărește punctul de vedere al EUniAM privind deținerea de terenuri și proprietăți:

- *Guvernul va transfera universităților terenuri și imobil*
- *Universitățile vor avea dreptul de a achiziționa proprietăți și vinde imobil / active, cu acordul Ministerului*
- *Universitățile vor avea dreptul de a investi veniturile din vânzarea bunurilor imobiliare pentru dezvoltarea universității*

Clauza 2 de mai sus distinge între acele active care rămân "proprietate de stat" și activele care aparțin instituției de învățământ superior. Recomandarea EUniAM este că toate activele existente ar trebui "deținute" de către universitate, sub rezerva unor garanții. Aceasta este o caracteristică importantă a autonomiei universitare, deoarece transferă întreaga responsabilitate Universității pentru dezvoltarea și managementul eficient a întregului imobil (patrimoniu).

Este esențial să existe proceduri puternice și eficiente pentru a asigura responsabilitatea cu garanții pentru a preveni malpraxisul în management, achiziționarea și cedarea de active. Cu toate acestea, luarea deciziei privind procesele legate de active, care sunt prevăzute în Cod (clauza 5 de mai sus), care necesită sprijinul nu doar a două treimi din Consiliul de dezvoltare strategică instituțională, dar, de asemenea, de două treimi din Senat, pare

greoaie și birocratică și poate inhiba procesul decizional de investiții eficiente. Ele nu sunt în acord cu principiile de modernizare și guvernare și management eficient.

În schimb, Consiliul de dezvoltare strategică instituțională poate, cu un vot a două treimi, fără referire la Senat, să instituie un gamă largă de institute, centre, unități, activități. În acest sens, Consiliul pare să aibă atribuțiile unui organ de conducere. Este un alt exemplu de anomalie în Cod, dar în acest caz puterea alocată Consiliului de dezvoltare strategică este în acord cu atribuțiile pe care recomandările EUniAM le propune pentru organele universitare de guvernare.

21. ARTICOLUL 107: RESPONSABILITATEA PUBLICĂ

21.1 Extras din Cod

(1) Responsabilitatea publică a instituției de învățământ superior constă în:

- a) respectarea legislației în vigoare, a Cartei universitare și a politicilor naționale în domeniul învățământului superior;
- b) aplicarea reglementărilor în vigoare cu privire la asigurarea și evaluarea calității în învățământul superior;
- c) respectarea politicilor de echitate și etică universitară cuprinse în Carta universitară;
- d) asigurarea eficienței utilizării resurselor și a calității actului managerial, conform prezentului cod;
- e) asigurarea transparenței proceselor decizionale și a activităților desfășurate, conform legislației în vigoare;
- f) respectarea libertății academice a personalului didactic și științific, precum și a drepturilor și libertăților studenților.

(2) Rectorul și președintele Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională sînt responsabili de asigurarea respectării obligațiilor ce derivă din principiul de responsabilitate publică.

21.2 Comentariu

Propunerile EUniAM sunt, în general, în acord cu clauza 1 de mai sus, cu excepția faptului că EUniAM susține că "libertatea academică" (subparagraful f de mai sus) a individului ar trebui să fie protejată prin acordarea "titlului de proprietate / titular".

Pe de altă parte, punctul 2 este un exemplu suplimentar de ambiguitate a Codului. În mod normal, organul de conducere va fi responsabil în mod oficial pentru "asigurarea respectării obligațiilor ce derivă din principiul de responsabilitate publică" și rectorul, în calitate de "Director executiv", ar fi responsabil în fața organului de conducere pentru executarea acestor responsabilități.

Codul stabilește Senatul ca organ de conducere, **nu** Consiliul de dezvoltare strategică, iar rectorul este numit de către ministru, ceea ce, în principiu, înseamnă că rectorul este responsabil, în ultimă instanță, în fața ministrului, care este angajatorul formal. Este un paradox în Cod că Senatul nu are responsabilitatea de a asigura respectarea cerințelor prevăzute la punctul 1 de mai sus. EUniAM propune relații transparente, clare, separate, dar interdependente între guvernare, conducere și management.

22. ARTICOLUL 108: CONSILIUL DE ETICĂ ȘI MANAGEMENT

22.1 Extras din Cod

(1) Misiunea de verificare a asigurării responsabilității publice a instituțiilor de învățământ superior revine Consiliului de etică și management, care se constituie la nivel național, este o structură deliberativă independentă și funcționează în baza unui regulament elaborat de Ministerul Educației.

22.2 Comentariu

Raportul EUniAM **nu** abordează rolul și responsabilitățile acestui Consiliu, deși subliniază necesitatea responsabilității și transparenței în toate aspectele legate de guvernare și de management. Articolul nu specifică modul în care Consiliul de Etică și Management va asigura "responsabilitatea publică" - probabil acest lucru este prevăzut în "regulamentul" ministerial? Acesta nu specifică un proces în cazul în care "Orice persoană fizică sau juridică" sesizează "Consiliul de etică și management în legătură cu nerespectarea prevederilor art. 107 alin. (1)". În acest caz, "Consiliul de dezvoltare strategică instituțională" al universității trebuie să întreprindă măsuri. Aici, din nou, este o anomalie, deoarece acest Consiliu nu este organul de conducere, Senatul (organul de conducere) nu pare să aibă vreun rol.

EUniAM face clar faptul că organul de conducere al universității este responsabil în fața ministrului prin noul Departament pentru Învățământ Superior și este supus auditului anual, prezintă raportul de activitate o dată la cinci ani și analiza activității sale.

23. ARTICOLUL 109: CARTA UNIVERSITARĂ

23.1 Extras din Cod

(1) Carta universitară este documentul care stabilește misiunea, principiile academice, obiectivele, structura și organizarea universității și a altor instituții de învățământ superior.

(3) Carta universitară se elaborează și se adoptă de senat numai după consultarea comunității universitare.

(4) Carta universitară se adoptă după obținerea avizului favorabil din partea Ministerului Educației.

23.2 Comentariu

Acesta poate fi considerat un exemplu de anomalie în Cod deoarece Articolul 82: Tipurile și categoriile instituțiilor stipulează că: “(2) Instituțiile de învățământ superior sînt înființate, reorganizate și lichidate de către Guvern la inițiativa fondatorului”.

S-ar putea fi de așteptat ca „înființarea” unei universități să încorporeze aspectele cheie ale statutului său de persoană juridică.

În propunerile sale privind „Drepturile și responsabilitățile universităților”, EUniAM recomandă ca universitățile să fie responsabile pentru:

“Crearea structurilor organizatorice și de management interne eficiente și menținerea acestora în curs de revizuire pentru a asigura că ele rămân adecvate scopului”

“Rectorul este reponsabil pentru înființarea structurilor interne de management și academice aprobate de Organul de Conducere”.

În nici unul din cazuri propunerile nu sunt supuse aprobării de către ministru, într-adevăr, această cerință în Cod pare a fi în contradicție cu definițiile de bază ale autonomiei prevăzute în Cod. Mai mult decât atât, este un impediment pentru schimbare și dezvoltare în timp. De reținut, de asemenea, că cerința pentru aprobarea de către Senat poate consolida nedorința conservatoare pentru schimbare, care va reține status quo-ul și se va opune reformei și modernizării.

24. ARTICOLUL 110: RELAȚIILE CU PIAȚA MUNCII ȘI MEDIUL DE AFACERI

24.1 Extras din Cod

(1) Instituțiile de învățământ superior colaborează cu mediul de afaceri la formarea cadrelor de înaltă calificare.

(2) Relațiile de parteneriat ale instituțiilor de învățământ superior cu mediul de afaceri se realizează prin:

a) stabilirea rolurilor, interdependenței și responsabilităților tuturor actorilor implicați în procesul de formare și inserție profesională;

b) stabilirea unui cadru facilitator și cooperant de interacțiune a sistemului de învățământ superior cu piața muncii;

c) fondarea de societăți comerciale pentru practicarea activităților economice ce țin exclusiv de scopurile specificate în Planul de dezvoltare strategică instituțională;

d) realizarea parteneriatului public-privat.

(3) Prestarea serviciilor de către instituțiile de învățământ superior și de către mediul de afaceri, precum și beneficierea de aceste servicii, se abordează în mod egal și echitabil.

(4) Parteneriatul dintre învățământul superior și mediul de afaceri prevede:

- a) crearea centrelor comune de ghidare și consiliere în carieră și de angajare a absolvenților pe piața muncii;
- b) organizarea târgurilor și a burselor locurilor de muncă;
- c) crearea incubatoarelor de afaceri și a laboratoarelor de cercetare comune;
- d) organizarea formării profesionale continue;
- e) oferirea locurilor pentru stagii de practică;
- f) angajarea reprezentanților de înaltă calificare din mediul de afaceri în activitatea de elaborare a Cadrului Național al Calificărilor, a Clasificatorului ocupațiilor și a standardelor profesionale;
- g) implicarea cadrelor de înaltă calificare din mediul de afaceri în monitorizarea și evaluarea calității învățământului superior;
- h) integrarea dimensiunii de gen în toate activitățile relevante;
- i) oferirea oportunităților de conciliere a studiilor și responsabilităților familiale pentru tineri;
- j) alte activități și acțiuni legale.

(5) Monitorizarea angajării absolvenților pe piața muncii se realizează de către instituțiile de învățământ superior în colaborare cu angajatorii.

24.2 Comentariu

EUniAM susține necesitatea pentru colaborarea cu mediul de afaceri, dar nu oferă amănunțit informații despre detaliile și natura acesteia. Incorporarea gamei de colaborare în Cod poate fi considerată a fi un ghid util pentru seria de posibilități, dar poate fi, de asemenea, interpretată ca prescriptivă (este exprimată în Cod în termeni prescriptivi "colaborează" și "se realizează prin" și în acest sens ar putea submina autonomia universitară. Aceasta poate fi, de asemenea, o limită - dacă nu este în Cod, este ea permisă?

Clauza 5 de mai sus este prevăzută de EUniAM sub titlul de Colectarea datelor:

“Detaliile datelor care trebuie colectate și cerințele de raportare vor fi determinate de către Ministerul Educației, Cercetării și Inovării, în consultare cu sectorul și alte părți interesate relevante. Se preconizează că la fel ca și seria standard de studenți, personal, cercetare și datele financiare, Ministerul și universitățile vor atrage atenția la recomandarea din Comunicatul de la București conform căreia: „colectarea datelor și corelarea cu indicatorii comuni, în special privind capacitatea de inserție profesională, dimensiune socială, învățarea pe tot parcursul vieții, internaționalizarea, portabilitatea granturilor / împrumuturilor, precum și

mobilitatea studenților și a personalului” vor constitui o parte din datele care trebuie colectate”

EUniAM insistă asupra faptului că colectarea tuturor datelor ar trebui să fie națională, standardizată, cuprinzătoare și consecventă. Redacția Codului ar putea însemna că fiecare universitate colectează și interpretează datele într-un mod diferit, ceea ce va afecta serios valoarea sa.

25. ARTICOLUL 112: ASIGURAREA CALITĂȚII ȘI ARTICOLUL 113: EVALUAREA CALITĂȚII

25.1 Extras din Cod

Articolul 112

(1) Asigurarea calității în învățământul superior este realizată printr-un ansamblu de acțiuni de dezvoltare a capacității instituționale de elaborare, planificare și implementare de programe de studii, prin care se formează și se consolidează încrederea beneficiarilor că instituția ofertantă de educație satisface și îmbunătățește standardele de calitate în conformitate cu misiunea asumată de aceasta.

(2) Managementul calității în învățământul superior este asigurat:

- a) la nivel național – de Ministerul Educației și de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional;
- b) la nivel instituțional – de structuri interne de asigurare a calității.

(3) Un sistem de asigurare a calității pe deplin funcțional presupune parcurgerea a două etape succesive:

- a) autorizarea de funcționare provizorie, care reprezintă actul de înființare a instituției și acordă dreptul de a desfășura procesul de învățământ și de a organiza admiterea la studii;
- b) acreditarea, care acordă, suplimentar la drepturile prevăzute la lit. a), dreptul de a organiza examenul de finalizare a studiilor, precum și dreptul de a emite diplome, certificate și alte acte de studii recunoscute de Ministerul Educației.

Articolul 113

(1) Evaluarea calității în învățământul superior constă în examinarea multicriterială a măsurii în care o instituție ofertantă de educație și programul acesteia îndeplinesc standardele naționale de referință.

(4) Evaluarea externă a calității în învățământul superior este realizată de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional sau o altă agenție de evaluare a calității, înscrisă în Registrul European pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior.

- (5) Evaluarea calității în învățământul superior vizează:
- a) capacitatea instituțională;
 - b) eficiența educațională, inclusiv rezultatele academice;
 - c) calitatea programelor de formare profesională inițială și continuă;
 - d) managementul instituțional al calității;
 - e) rezultatele cercetărilor științifice și/sau ale creației artistice;
 - f) concordanța dintre evaluarea internă și situația reală.

25.2 Comentariu

Trebuie de remarcat faptul că ESG revizuit și aprobat de Miniștri în Erevan, mai 2015, prevede: "Instituțiile de învățământ superior au responsabilitatea primară pentru calitatea și asigurarea serviciilor".

Propunerile EUniAM se bazează pe acest principiu. Ele subliniază distincția dintre "**Asigurarea și Îmbunătățirea Calității**" pe de o parte și procesul de "**Acordare**" pe de altă parte.

Prin urmare, proiectul EUniAM recomandă ca Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional să fie redenumită în **Agenția Națională pentru Acordare și Asigurarea Calității (NAAQA)**.

26. ARTICOLUL 114: EVALUAREA EXTERNĂ ÎN VEDEREA AUTORIZĂRII DE FUNCȚIONARE PROVIZORIE SAU ACREDITĂRII

26.1 Comentariu

Acest articol indică faptul că o instituție poate primi "autorizație provizorie". EUniAM **nu** susține acest concept (provizoriu) pe care îl consideră ca fiind ostil autonomiei instituționale autentice și instituirii acreditării categorice, care protejează studenții și publicului. El, de asemenea, se îngrijorează privind contopirea termenilor "autorizare" și "acordare", deoarece încurcă potențial înțelegerea acreditării. El este, de asemenea, pentru o Agenție Națională complet independentă.

Ca un aspect al angajamentului său pentru Asigurarea și Îmbunătățirea Calității și pentru a contribui la integritatea și echitatea procesului de examinare, EUniAM propune un sistem de examinare care implică aprecierea/notarea dublă, examinatori externi independenți gestionați prin intermediul unui secretariat independent și analiza statistică detaliată a aprecierilor/notărilor și a rezultatelor. Proiectul consideră că acest lucru ar spori în mod semnificativ încrederea părților interesate și recunoașterea internațională a calificărilor din Moldova. El va contribui, de asemenea, la dezvoltarea de bune practici în evaluarea rezultatelor învățării.

EUniAM propune de a crea **Secretariatul examenatorilor externi**:

Pentru a garanta calitatea performanței la examenele finale la universitățile publice, MECI, în consultare cu NAAQA, va institui un Secretariat al examenatorilor externi (SEE)

Toate universitățile vor trebui să numească examinatori externi pentru examenele finale care vor fi numiți în mod aleatoriu de către secretariatul Examenatorilor Externi

Toate universitățile vor stabili un sistem de notare dublă, anonimă și independentă, pentru toate examenele finale. Toate examenele finale orale (viva voce) vor consta din doi examinatori. Va fi instituită înregistrarea video aleatorie a examenelor orale

Toate universitățile, ca parte a procesului calității, vor produce o analiză statistică și calitativă internă a notării și rezultatelor de la examinare la sfârșitul fiecărui an

SEE va stabili standarde și linii directoare pentru examenatorii externi

SEE va fi responsabil pentru recrutarea, instruire și certificarea și revizuirea unei echipe naționale de examinatori externi

Examenatorii externi vor avea următoarele atribuții:

Revizuirea cerințelor pentru examenele programului de studii, inclusiv, acolo unde este cazul, revizuirea întrebărilor pentru examenele scrise, pentru a se asigura că acestea sunt în concordanță cu obiectivele învățării și rezultatele definite în regulamentele programului de studii / curriculum

Asigurarea că examenele se desfășoară în conformitate cu regulamentele în vigoare

Asigurarea că evaluarea și notarea examenelor sunt consecvente, echitabile, conform celor mai bune practici și respectă criteriile de evaluare și notare publicate. Acest lucru poate implica selectarea aleatorie a scripturilor de examinare pentru revizuire, participarea la ședințele examenatorilor interni, arbitrarea în cazul unui litigiu între examenatorii interni

Furnizarea unui raport de evaluare privind standardele și procedurile la sfârșitul examinărilor pentru care sunt numiți

27. ARTICOLUL 115: AGENȚIA NAȚIONALĂ DE ASIGURARE A CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL PROFESIONAL

27.1 Extras din Cod

(1) Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățămîntul Profesional este autoritate administrativă de interes național, cu personalitate juridică, autonomă față de Guvern, independentă în decizii și organizare, finanțată din bugetul de stat și din venituri proprii.

(5) În cadrul Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățămîntul Profesional funcționează subdiviziunea de evaluare a programelor și a instituțiilor ofertante de programe de formare profesională din învățămîntul superior, subdiviziunea de acreditare a programelor și instituțiilor ofertante de programe de formare profesională din învățămîntul superior, subdiviziunea dedicată învățămîntului profesional tehnic, precum și alte subdiviziuni necesare pentru realizarea atribuțiilor sale, constituite de către Consiliul de conducere.

(12) Atribuțiile președintelui, vicepreședintelui, secretarului general și ale comisiilor de profil, condițiile, procedurile de selectare și desemnare a membrilor Consiliului de conducere și ai comisiilor de profil, structura și efectivul-limită ale aparatului administrativ, precum și taxele percepute pentru procedurile de evaluare se stabilesc de Consiliul de conducere prin Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățămîntul Profesional și se aprobă de Guvern [own italics].

27.2 Comentariu

Clauza 5 pare să recunoască rolurile distincte ale acreditării și asigurării calității, dar nu face o distincție clară între ele. EUniAM preferă utilizarea termenului "**Asigurarea calității**" în loc de "**Evaluarea calității**", deoarece primul reflectă înțelegerea procesului dezvoltat în ESG.

Cerința din clauza 12 conform căreia numirile să fie aprobate de Guvern pare să fie în contradicție cu autonomia proclamată și aparent stabilită în clauza 1.

Propunerea EUniAM este prezentată mai jos. Este important de subliniat faptul că, în conformitate cu angajamentul față de o autonomie instituțională autentică, EUniAM propune ca odată acreditată, universitatea ar trebui să fie liberă să-și dezvolte propriile sale domenii de studiu și diplome în fiecare ciclu (scurt, I, II și doctorat):

“Guvernul va crea o Agenție Națională autonomă și independentă pentru Acreditare și Asigurarea Calității (NAAQA), care să fie supusă revizuirii periodice externe

Rolurile duble ale Agenției Naționale pentru Acreditare și Asigurarea Calității să fie distinse în mod clar

Atât instituțiile de învățământ superior de stat cât și cele private vor fi supuse cerințelor NAAQA. Acreditarea va implica:

Responsabilitate pentru crearea și publicarea criteriilor de recunoaștere a instituțiilor de învățământ superior

Recunoaștere va acorda instituției de învățământ superior dreptul de a oferi programe de învățământ superior și calificări care vor fi recunoscute la nivel național.

În mod normal, acreditarea ÎÎS se va face în ansamblu, dar poate fi acordată și acreditare parțială pentru program anumit sau programe în cazul în care ÎÎS în ansamblu nu îndeplinește criteriile de acreditare instituțională.

Evaluarea periodică a instituțiilor de învățământ superior pentru a asigura că acestea continuă să îndeplinească criteriile naționale de acreditare

Asigurarea Calității va presupune:

Crearea și publicarea standardelor și codurilor de practică pentru Asigurarea Calității în ÎS în Moldova în conformitate cu standardele și liniile directoare pentru asigurarea calității în SEÎS aprobat de adunarea miniștrilor Bologna la Erevan în mai 2015.

Proceduri pentru evaluarea externă periodică a asigurării calității la universitate în conformitate cu Standardele și liniile directoare pentru Asigurarea Calității în SEÎS.

Politici și proceduri pentru asigurarea calității și îmbunătățirea activității sale.

Înregistrarea ca membru al Asociației Europene pentru Asigurarea Calității (ENQA) în cel mai scurt timp”

28. ARTICOLUL 116: CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ

28.1 Extras din Cod

(1) În instituțiile ofertante de programe de învățământ superior, activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare și de creație artistică se realizează în scopul producerii de cunoaștere și al formării profesionale a specialiștilor de înaltă calificare.

(2) În instituțiile de învățământ superior, activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare se efectuează în cadrul catedrelor, departamentelor, laboratoarelor și altor unități proprii și/sau în parteneriat cu alte instituții, agenți economici sau autorități publice.

(6) Pentru activitățile de cercetare desfășurate, instituțiile de învățământ superior pot beneficia de finanțare instituțională acordată, prin concurs, în baza evaluării relevanței internaționale și a impactului economic și social al rezultatelor obținute. Condițiile concursului, metodologia evaluării relevanței internaționale și a impactului economic și

social, inclusiv volumul finanțării instituționale, se stabilesc de autoritatea națională pentru cercetare, dezvoltare și inovare și se aprobă de Guvern.

28.2 Comentariu

EUniAM susține angajamentul pentru activitățile de cercetare cuprins în Codul, dar consideră că finanțarea monopolistă a cercetării prin Academia de Științe și faptul că există un conflict perceput de interese în alocarea de fonduri pentru propriile institute de cercetare este potrivit caracterului și spiritului Codului citat mai sus.

EUniAM este îngrijorat de faptul că acest lucru înseamnă că cercetarea în universități este sub-dezvoltată și de o calitate dezamăgitoare și că, drept urmare, există o bază inadecvată pentru școli doctorale de înaltă calitate în universități. Acesta propune că **Academia de Științe a Moldovei ar trebui să fie desființată** și că toate actualele institute / unități de cercetare ale Academiei ar trebui să fie integrate în universitățile publice restructurate, împreună cu o reformă fundamentală în ceea ce privește finanțarea cercetării, printr-o nouă **Agenție Națională pentru Cercetare și Inovare (NARI)**.

EUniAM propune următoarele:

“Guvernul va crea o Agenție Națională pentru Cercetare și Inovare responsabilă în fața MECI pentru:

Alocarea finanțării cercetării de bază și competitive pe baza unor criterii obiective publicate

Instituirea apelurilor pentru propuneri de cercetare

Elaborarea criteriilor de eligibilitate și evaluare

Organizarea evaluărilor externe obiective și calitative a cererilor

Organizarea auditului granturilor de cercetare

ANCI va oferi trei căi de finanțare care vor fi supuse diferitor criterii și proceduri (i) finanțare de bază; (ii) finanțare pentru cercetarea independentă; (iii) finanțare pentru cercetarea strategică

Universitățile private pot aplica pentru finanțarea cercetării „independente” și „strategice” în bază de concurs

ANCI va oferi un buget separat pentru investiții în echipamente cu costuri ridicate pe bază de concurs pentru universitățile publice

În consultare cu ANCI, alte ministere pot iniția apeluri pentru propuneri și stabili criterii de eligibilitate și evaluare relevante și echitabile. Evaluare altor cereri ale Ministerului va fi realizată în strânsă consultare și cooperare cu ANCI

Organizațiile din sectorul privat pot iniția proiecte de cercetare direct cu universitățile.”

29. ARTICOLUL 117-120 (DIN CAPITOLUL V. PERSONALUL DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR)

29.1 Extras din Cod

Articolul 117

(1) Personalul din învățământul superior se constituie din:

- a) personal științifico-didactic: lector universitar, conferențiar universitar, profesor universitar;
- b) personal științific: cercetător științific, cercetător științific superior, cercetător științific coordonator, cercetător științific principal;
- c) personal didactic: asistent universitar, formator, maestru de concert, maestru de instruire, antrenor;
- d) personal didactic auxiliar: bibliotecar, informatician, laborant metodist, acompaniator;
- e) alte categorii de personal: personal administrativ și tehnic, secretar-referent, tehnician, inginer-tehnician, medic, asistent medical, precum și personal auxiliar și de deservire.

(2) În învățământul superior sînt următoarele titluri:

- a) științifice – doctor și doctor habilitat;
- b) științifico-didactice – conferențiar universitar și profesor universitar.

(3) Titlurile științifico-didactice de conferențiar universitar și de profesor universitar se conferă de către senatul instituției de învățământ superior, în funcție de domeniul științific, și se confirmă de către autoritatea națională abilitată pentru confirmarea titlurilor științifice.

(4) Conferirea titlurilor științifico-didactice se reglementează printr-un regulament elaborat de Ministerul Educației și aprobat de Guvern.

(5) Personalului din învățământul superior i se garantează dreptul la libertate academică în conformitate cu prevederile Cartei universitare.

(6) Personalul din învățământul superior are drepturi și îndatoriri care decurg din Carta universitară, din contractul individual de muncă, precum și din legislația în vigoare.

(7) Protecția drepturilor salariaților, precum și a drepturilor de proprietate intelectuală asupra rezultatelor creației științifice, culturale sau artistice este garantată și se asigură în conformitate cu prevederile Cartei universitare și cu legislația în vigoare.

(8) Personalul științifico-didactic și științific are dreptul de a publica studii, articole, volume sau opere de artă, de a candida la obținerea de granturi naționale și internaționale, fără restricții ale libertății academice.

Articolul 118

(1) Funcțiile didactice, științifico-didactice și științifice în învățământul superior se ocupă prin concurs, în conformitate cu regulamentul-cadru aprobat de Ministerul Educației.

(2) Angajarea prin cumul a personalului didactic, științifico-didactic și științific se realizează în baza echivalării funcțiilor, după cum urmează:

- a) funcția de cercetător științific se echivalează cu funcția de asistent universitar și viceversa;

- b) funcția de cercetător științific superior se echivalează cu funcția de lector universitar și viceversa;
- c) funcția de cercetător științific coordonator se echivalează cu funcția de conferențiar universitar și viceversa;
- d) funcția de cercetător științific principal se echivalează cu funcția de profesor universitar și viceversa.

Articolul 119

(1) Norma științifico-didactică se constituie din:

a) activitatea didactică auditorială (contact direct cu studenții), realizată prin:

- ore de curs;
- seminare, lucrări de laborator, lucrări practice, lucrări de proiectare, stagii didactice/clinice și alte forme aprobate de senat;

b) activitatea didactică neauditorială, realizată prin:

- conducerea stagiilor de practică;
- conducerea activităților didactico-artistice sau sportive;
- conducerea proiectelor sau tezelor de licență, de master, de doctorat;
- monitorizarea activității individuale a studenților;
- activități de evaluare și monitorizare;
- consultații, ghidare directă a activității individuale a studentului;
- alte activități prevăzute de regulamentele instituționale;

c) activitatea de cercetare, transfer tehnologic, de creație artistică și sportivă, realizată prin:

- efectuarea cercetărilor științifice sau realizarea creației artistice;
- elaborarea de curricula;
- elaborarea produselor de program;
- publicarea articolelor științifice;
- brevetarea rezultatelor cercetării;
- elaborarea și editarea monografiilor, culegerilor științifice;
- realizarea tezelor de doctorat;
- realizarea creațiilor componistice, literare, de arte plastice, decorative sau design;
- montarea spectacolelor;
- realizarea rolurilor centrale în producții teatrale, cinematografice și/sau televizate;
- participarea la proiecte științifice și coordonarea de proiecte științifice;
- participarea la conferințe științifice, festivaluri artistice și competiții sportive;
- alte activități prevăzute de regulamentele instituționale;

d) activitatea metodică, realizată prin:

- pregătirea pentru predarea cursului;
- elaborarea suporturilor de curs;
- proiectarea didactică a activităților, inclusiv a celor individuale;
- elaborarea de curricula;

- elaborarea recomandărilor metodice pentru studenți;
 - elaborarea metodologiilor și a testelor de evaluare a rezultatelor academice;
 - conducerea seminarelor metodologice;
 - alte activități prevăzute de regulamentele instituționale.
- (2) Norma activității de cercetare pentru cadrele științifice titulare se stabilește în conformitate cu legislația în vigoare.
 - (3) Activitatea didactică se cuantifică în ore convenționale în cadrul unei unități de timp, de regulă săptămână, semestru, an.
 - (4) În învățământul superior, unitatea de timp pentru curs, seminar, activități de laborator și lucrări practice este de 2 ore convenționale. Ora convențională în învățământul superior constituie 45 de minute.
 - (5) Activitățile incluse în norma științifico-didactică și prevăzute la alin. (1) lit. b), c) și d) se cuantifică în ore convenționale în baza metodologiei aprobate de senatul instituției de învățământ superior, în funcție de profil și specializare.
 - (6) Norma didactică anuală a personalului didactic include și ghidarea directă a activității individuale a studentului.
 - (7) În norma didactică a asistentului universitar nu pot fi incluse ore de curs.
 - (8) Suma totală a orelor de muncă dintr-o normă științifico-didactică, realizată prin cumularea activităților menționate la alin. (1), este de 35 de ore astronomice pe săptămână.
 - (9) Senatul instituției de învățământ superior stabilește diferențiat norma științifico-didactică, în baza propriei metodologii.
 - (10) Norma de activitate a altor categorii de personal din învățământul superior se stabilește în conformitate cu Codul muncii.
 - (11) Personalul de conducere din învățământul superior (rector, prorector, decan, șef de departament sau șef de catedră) poate cumula funcții științifico-didactice și științifice în conformitate cu regulamentele instituționale.
 - (12) Norma didactică constituită din activitățile prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) poate fi redusă pentru realizarea activităților prevăzute la alin. (1) lit. c) și d), în baza metodologiei aprobate de senat.

Articolul 120

- (1) Evaluarea personalului implicat în activitatea didactică și de cercetare din învățământul superior face parte din sistemul de asigurare a calității și se realizează periodic în conformitate cu regulamentele instituționale.
- (2) Evaluarea personalului implicat în activitatea didactică și de cercetare din învățământul superior se efectuează în funcție de performanțele didactice, performanțele de cercetare, participarea la viața academică, de alte criterii prevăzute în regulamentul instituțional.
- (3) Evaluarea personalului științifico-didactic este realizată de către:
 - a) administrația instituției;

b) șeful de departament sau catedră;

c) comisia de asigurare a calității;

d) colegi și experți;

e) studenți;

f) alte structuri abilitate.

(4) Evaluarea personalului științifico-didactic de către studenți este obligatorie.

29.2 Comentariu

Autonomia Resurselor Umane este una dintre domeniile-cheie identificate în studiile care definesc autonomia universitară (a se vedea de exemplu, fișa de punctaj a Autonomie EUA). Aceasta oferă baza pentru universitate de a recruta, păstra, dezvolta și ajuta la motivarea personalului - academic și non-academic.

Codul este foarte prescriptiv (vezi mai sus) în definirea: categoriilor, statutului, titlurilor și chiar impune că conferirea titlurilor "se reglementează printr-un regulament elaborat de Ministerul Educației și aprobat de Guvern". Acesta este în esență un instrument birocratic care lasă puțină, dacă există, discreție sau libertatea universității.

În mod curios, Codul nu pare să definească cine este angajatorul personalului universitar. Consultanța juridică în cadrul proiectului EUniAM sugerează că rectorul este angajatorul formal, dar acest lucru nu pare a fi explicit în legislație. A fost, de asemenea, sugerat că Rectorul este de așteptat să semneze toate scrisorile (contractele) de numire. Aceasta ar fi o utilizare inadecvată a timpului unei persoane desemnate pentru a fi Șeful Executiv și conducătorul unei organizații complexe - într-adevăr, este de așteptat ca numărul de documente care necesită aprobarea și semnarea de către Rectorului va trebui menținut la un nivel minim cu autoritate delegată unui număr de funcționari pentru a semna în numele universității. Rectorul va semna doar cele mai importante acte normative și acorduri instituționale.

În cazul în care propunerea EUniAM pentru instituirea unui organ de guvernare - Consiliul Universitar - este acceptată, atunci ar fi logic a face acest organ angajatorul formal nu doar a Rectorului, dar și a tuturor celorlalte cadre (academice și non-academice). În practică, angajarea altor categorii de personal ar fi delegată și ar putea fi de așteptat să fie în responsabilitatea Departamentului de Resurse Umane a Universității, cu personal în cadrul acestui departament, desemnat să semneze scrisori (contracte) de numire în numele universității.

Codul definește în detaliu elaborat baza pentru măsurarea volumului de muncă. Este dificil a reconcilia acest nivel de prescripție detaliată privind managementul resurselor umane cu

angajamentul de a acorda autonomie universităților. Pare să fie în contradicție nu doar cu definiția autonomiei din **Articolul 79**, ci, de asemenea, și cu etosul autonomiei care trebuie să fie generat în cazul în care instituțiile trebuie să-și dezvolte identitatea și să accepte responsabilitățile pe care le presupune autonomia.

Este o condiție sine qua non că universitățile trebuie să respecte legislația națională privind drepturile de angajare, dar acest lucru este probabil reglementat în legislația generală a muncii.

EUniAM propune un angajament legislativ simplu pentru autonomia Resurselor Umane (vezi mai jos în caractere italice), care respectă legislația națională și angajează universitatea într-un management eficient, dezvoltarea, păstrarea și motivarea întregului personal - academic și non-academic.

Se sugerează ca Articolul 119 să fie înlocuit cu propunerea EUniAM:

“În conformitate cu principiile de bază ale sectorului ÎS, precum și drepturile și responsabilitățile universităților (pentru mai multe detalii a se vedea secțiunile 3 și 6), universitățile publice sunt libere să:

- *Numească, revizuiască și să evalueze personalul academic și non-academic*
- *Istituie titluri, nivele, traseul carieral, inclusiv criteriile pentru obținerea calității de titular, și condițiile de numire, inclusiv remunerare, în conformitate cu cerințele legale naționale pentru toate categoriile de personal (academic și non-academic)*
- *Instituie programe de instruire și dezvoltare eficiente a personalului”*

Acesta ar trebui să fie contrastat cu termenii restrictivi ai Codului, care va preveni schimbările, dezvoltarea și inovarea în managementul resurselor umane.

30. ARTICOLUL 122: ÎNVĂȚĂMÎNTUL ÎN DOMENIILE MILITĂRIEI, SECURITĂȚII ȘI ORDINII PUBLICE

30.1 Extras din Cod

(1) Învățămîntul în domeniile milităriei, securității și ordinii publice este parte integrantă a sistemului național de învățămînt.

30.2 Comentariu

Acesta corespunde cu propunerea EUniAM pentru un sistem integrat de universități fuzionate - menționând că propunerea EUniAM implică fuzionarea instituției curente cu alte universități. Acest lucru va oferi studenților din domeniile militare, securitate și ordine

publică acces la o gamă mult mai largă de discipline relevante din universitățile multidisciplinare mai mari. Aceasta va spori calitatea studiilor lor într-un mediu puternic bazat pe cercetare, centrat pe student și va îmbogăți formarea și educația generală prin contact apropiat cu studenții într-o gamă largă de alte discipline.

31. ARTICOLUL 123: CADRUL GENERAL AL ÎNVĂȚĂRII PE TOT PARCURSUL VIEȚII

31.1 Extras din Cod

(1) Învățarea pe tot parcursul vieții include activitățile de învățare realizate de o persoană pe parcursul vieții, în scopul formării sau dezvoltării competențelor din perspectivă personală, civică, socială și profesională.

(10) Certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite în contexte de educație nonformală și informală poate fi făcută de structuri abilitate în acest sens, în baza unui regulament aprobat de Ministerul Educației.

31.2 Comentariu

EUniAM propune ca învățarea pe tot parcursul vieții să fie parte integrantă a misiunii - atribuțiile și responsabilitățile unei universități și nu are în vedere ca acest lucru să fie în continuare supus unor reglementări ministeriale.

În conformitate cu procesul de la Bologna și ediția revizuită a Ghidului ECTS (Yerevan, 2015) raportul EUniAM susține că procedurile și criteriile de recunoaștere a învățării și experienței anterioare ar trebui să fie pe deplin integrate și transparente în procesul de admitere la universitate. Rezultă că recomandările EUniAM nu corespund cu limitările specificate în Cod și nu anticipă că acest lucru ar fi un domeniu suplimentar care trebuie să fie acoperit de regulament.

32. ARTICOLUL 133: FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ

32.1 Extras din Cod

(1) Dezvoltarea profesională a personalului didactic, științifico-didactic, științific și de conducere este obligatorie pe parcursul întregii activități profesionale și se reglementează de Guvern.

32.2 Comentariu

Acesta este un alt exemplu în Codul de depreciere a autonomiei universitare prin reglementări guvernamentale.

EUniAM este angajat în dezvoltarea și formarea continuă pentru tot personalul, dar vede acest lucru ca pe o responsabilitate a universității, centrală misiunii universității și managementului calității, și o responsabilitate a Departamentului de Resurse Umane și, prin urmare, nu este supusă reglementării Guvernului. Acesta consideră că dezvoltarea personalului este un aspect de asigurare și de îmbunătățire a calității, care va fi supus periodic procesului de revizuire și evaluare externă. Acesta recunoaște că calitatea personalului va fi esențială pentru recrutarea studenților naționali și internaționali de înaltă calitate și că feedback-ul studenților va reflecta asupra succesului universității și a personalului acesteia. Acesta propune ca în acordarea atribuțiilor universității, această responsabilitate să fie explicită printr-o cerință de a: *“Institui programe de instruire și dezvoltare eficiente a personalului”*.

33. ARTICOLUL 140: ATRIBUȚIILE MINISTERULUI EDUCAȚIEI

33.1 Extras din Cod

(1) Ministerul Educației are următoarele atribuții:

- a) elaborează și promovează politicile de stat în domeniul educației și cercetării din învățământul superior;
- b) elaborează proiecte de acte legislative și alte acte normative în domeniul educației și cercetării în învățământul superior și exercită controlul de stat asupra respectării acestora;

33.2 Comentariu

Acest articol se referă la toate ramurile învățământului.

Propunerea EUniAM este de a redenumi Ministerul și de a institui în cadrul acestuia un Departament responsabil pentru învățământul superior. Propunerile sale se bazează pe o declarație clară a atribuțiilor și responsabilităților Ministerului, care sunt cuplate cu o recunoaștere exactă a atribuțiilor și responsabilităților universităților autonome. Ele exclud reglementarea detaliată a multor aspecte ale vieții și activității universitare, pe care actualul Cod le cere, și care nu sunt compatibile cu crearea universităților autonome așa cum se prevede în Comunicările Comisiei Europene. EUniAM propune:

*“Ministerul Educației devine: Ministerul Educației, Cercetării și Inovării (MECI), pentru a reflecta misiunea ministerului
MECI va fi singurul minister pentru relațiile cu universitățile referitoare la învățare și predare, cercetare, precum și transferul de cunoștințe
Toată finanțarea pentru învățământul superior să fie gestionată de MECI
MECI va institui o Direcție a Învățământului Superior (ca parte a MECI) cu termeni de referință / responsabilități după cum urmează*

Directia Învățământului Superior trebuie să fie prevăzută cu resurse adecvate de personal (număr, calitate, nivel) pentru a gestiona gama de responsabilități.

Directia Învățământului Superior va fi responsabilă, printre altele, de:

Elaborarea unui plan strategic de cinci ani pentru învățământul superior

Consultare cu sectorul învățământului superior, în mod sistematic și regulat

Alocarea fondurilor recurente și de capital pentru învățare și predare universităților publice, pe baza contractelor și a unei formule de finanțare transparentă și publică bazată pe numere și ieșiri de studenți

Definirea domeniilor de date privind învățământul superior consistente și coerente.

Colectarea, colaționarea, analiza și publicarea datelor de management și performanță

Punerea în aplicare a unui sistem informațional de management (SIM) integrat, de nivel înalt, (student / predare și învățare / student echivalent și personal academic și tehnic)

Stabilirea unor cerințe de raportare financiară și de audit pentru universitățile publice

Organizarea, în mod periodic, a vizitelor de audit și examinare la universități pentru a testa calitatea, fiabilitatea eficacității sistemelor sale de management financiar și de date

Revizuirea planurilor strategice universitare și alte aspecte care urmează să fie determinate de către MECI

Stabilirea indicatorilor de performanță pentru sector legate de învățare și predare

Căutarea rambursării oricăror fonduri neutilizate rezultate din recrutarea studenților și / sau numărul mic de ieșiri a studenților decât cele specificate în contractul cu universitatea sau în cazul constatării utilizării necorespunzătoare a fondurilor”.

34. ARTICOLUL 143: SURSELE DE FINANȚARE A ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

34.1 Extras din Cod

(1) Sursa prioritară de finanțare a sistemului de învățământ public o constituie:

b) alocațiile de la bugetul de stat, pentru instituțiile de învățământ profesional tehnic, superior și alte instituții de învățământ subordonate Ministerului Educației;

(2) Transferurile cu destinație specială sînt efectuate de Ministerul Finanțelor, în conformitate cu formula de alocare propusă anual de Ministerul Educației și aprobată de Guvern.

(6) Instituțiile de învățământ pot beneficia și de alte surse de finanțare, și anume:

a) venituri provenite din prestarea contra plată a unor servicii educaționale, precum și din activitatea de cercetare și de transfer tehnologic, în condițiile legii;

b) venituri provenite din comercializarea articolelor confecționate în procesul de studii (în gospodării didactice, ateliere experimentale etc.), precum și din darea în locațiune/arendă a spațiilor, echipamentelor, terenurilor și a altor bunuri proprietate publică sau privată;

c) granturi, sponsorizări și donații;

d) alte surse legale.

34.2 Comentariu

Propunerile EUniAM pot fi plasate în acest articol. Conform acestora, finanțarea universităților trebuie să se bazeze pe o formulă transparentă, publicată care este bazată pe performanță (ieșire) atât pentru "cercetare și transferul de cunoștințe, cât și pentru învățare și predare". Ele prevăd că universitățile ar putea genera venituri printr-o varietate de activități. Propunerea oferă o mai mare libertate universității în alocarea fondurilor pe plan intern:

*“Universitățile sunt libere să aloce subvenția bloc în moduri determinate de organul de conducere al universității care face obiectul cerințelor contractului cu guvernul și cu respectarea principiilor de responsabilitate
Finanțarea pentru cercetare ar trebui să fie alocată pe baza unei formule transparente, publicate sub formă de finanțare „de bază”, pentru a acoperi infrastructura de bază de cercetare instituțională”.*

35. ARTICOLUL 155

35.1 Excerpt from the Code

Contractele individuale de muncă ale persoanelor care la 1 septembrie 2018 ocupă funcții științifico-didactice în instituții de învățământ superior fără îndeplinirea condiției prevăzute la art. 132 alin. (3) încetează de drept.

35.2 Comentariu

Poate fi oportun să se ia în considerare un orar pentru implementare care se potrivește cu reforma studiilor de doctorat, înființarea școlilor doctorale de înaltă calitate și integrarea în universități a institutelor de cercetare ale Academiei de Științe care vor consolida capacitatea de cercetare a universităților.

În cazul personalului cu vechime în muncă cu realizări în domeniul cercetării, Universitățile ar putea, de asemenea, să dorească să ia în considerare, în contextul angajamentului față de învățarea pe tot parcursul vieții, dacă personalul poate demonstra îndeplinirea realizărilor la nivel ciclului de doctorat pentru care poate fi acordată recunoașterea.